

REDACȚIA

Arad, Deal Ferenz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 .
pe 1/4 an 5 .
pe 1 lună 2 .

Carte de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenz-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

Sortorii nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Alianță creștină poporală.

(*) Ziarele maghiare clericale publice un articol din penna deputatului *Rakovszky István*, care propune înființarea unei alianțe creștine poporale. Scopul acestei alianțe creștine ar fi:

„Față de apucăturile și abuzurile autorităților să apere poporul, precum să apere și drepturile politice ale acestuia. Sub această din urmă este a se înțelege inserierea în lista alegătorilor, în același timp grija să nu fie introduși în lista celor fără drept, dar pe care stăpanirea i-ar pune pentru a-și spori clientela.

„Să apere poporul în contra a ori ce fel de uzură.

„Să i fie poporului într'ajutor în afaceri de tot felul: de asigurări, militare și afaceri administrative.

Se contemplează însă că alianța numai așa ar avea succes deplin, dacă ar dispune de sute de mii membri și aceștia ar plăti fie-care taxă de cel puțin o coroană, ceea-ce n'ar fi mult, pentru-că ori și-care țeran ar plăti atâta bucuros, când în schimb ar fi sigur de avocat în ori-ce afacere de soiul celor sus arătate.

La începutul secolului XIX Irlandezii au făcut în privința aceasta adevărate minuni. Un popor nu cu mult mai numeros de câți suntem azi noi Românii din statul ungar, au strâns anual câte 10—12 milioane și un pătrar de veac nu s'au lăsat, ci au jertfit într'una, până nu și-au câștigat drepturile politice pentru cari s'a pornit lupta.

Înființându-se o alianță și pentru afaceri economice, ea are șanse de reușită cu atât mai ales, cu cât, de

regulă, poporul este mai simțitor față de idei și planuri cari au de scop propășirea lui materială.

Nu ne îndoim deci, că dacă s'ar lua inițiativa și oamenii de seamă vor lucra serios pentru înființarea între Unguri a acestei alianțe, s'ar face mult bine. Cum scrie *Rakovszky*: „poporul ar putea fi apărat atunci contra a'alde *Spitzer — Szönyi*. Ear când onorații nostri noui compatrioți ar vedea că poporul este apărat, și-ar strânge bag-jul și s'ar căra mai departe“...

Dacă Ungurii simt necesitatea înființării unei astfel de alianțe, cu cât mai mult nu se simte necesitatea aceasta între noi Românii, cari nu numai că suntem mai săraci, dar mai presus de toate suntem dați prada bunului plac al administrațiunii, după cum suntem lăsați și în prada domnilor noui „concețățeni“...

Eată deci o idee pe care trebuie să urmărim cum Ungurii vor lucra pentru realizarea ei și din parte-ne să încercăm și noi să o intrupăm.

Fruntașii români din comitatul Aradului au contemplat de altfel de mult și ei un fel de apărare a sătenilor în afaceri administrative și politice. În clubul comitatens s'a prevăzut adică o despărțire (secție) juridică și dacă activitatea acesteia nu a putut să ia un avânt mai pronunțat, este tocmai pentru-că e greu de realizat ceea-ce și *Rakovszky* cere în primul rând: strângerea de taxe, din cari să se plătească avocații buni și cu pricepere ce s'ar angaja de club întru apărarea țeranilor ajunși în strâmtoare.

Pe zi ce trece se simte însă nevoia acestei apărări. Eată de ce stărui-vom întru complectarea organizării comitatense și nu vom înceta să

urgentăm organizare în toate comitatele, ca astfel să fie pregătit și între Români terenul alianței pe care *Rakovszky* vrea s'o încetățenească între Unguri.

Convenția militară Austro-Ungară Română. Se știe că „*Fremdenblatt*“ a desmintit știrea apărută într'un litografiat din Viena, „*Allgemeine Korrespondenz*“, că Regele Carol ar fi pertractat cu Beck, șeful statului major, și afaceri militare. Litografiatul somează acum pe „*Fremdenblatt*“ pe baza §-ului 19 din legea de presă austriacă să-i publice rectificarea. În această rectificare declară că știrea despre pertractările militare ale Regelui Carol cu șeful statului major Beck a dat o pe baza unor informațiuni primite din sorginte militară foarte competentă, așa dar nu este adevărat, că acestea nu trebuiesc luate în serios și ar fi pure combinațiuni.

PENTRU DL. DR. ȘTEFAN C. POP.

Domnul avocat Dr. Ștefan C. Pop earăși e supărat foc pe noi. Să ne explicăm.

Domnul avocat Dr. Ștefan C. Pop în sala comitatului Arad fără de veste a aruncat în vileag chestiunea fondului Iancu. Ungurii s'au alarmat pentru lucrul acesta și au insultat memoria eroului nostru, al tuturor Românilor. Atunci noi am sărit cu bărbăție, ca să apărăm memoria binecuvântată a Iancului. Și numele lui Avram Iancu l'am despărțit de numele lui Dr. Cicio.

Am avut cuvintele noastre pentru aceasta. Căci înainte de toate, domnul Dr. Pop a abuzat de încrederea clubului național din Arad, când fără

nici o autorizare din partea acestuia a pus în focul discuțiilor politice numele lui Iancu. Domnul Dr. Cicio, ca vicepreședinte al acestui club, știe foarte bine, că la noi e regulă imperativă, să nu să pună în discuțiune nici o chestiune națională înainte de a asculta asupra ei conferența clubului național. Deci domnul Dr. Pop a bruscat clubul național român din Arad și urmarea firească nu poate fi alta, decât că și acest club să-l bruscheze pe dl Dr. Ștefan C. Pop, ceea-ce de bună sama va trebui să se facă.

În chestiunea de față nu-l puteam aproba însă pe dl Pop nici atunci, dacă nefăcând parte din clubul național român, ca un simplu membru român al congregației, pe socotesla sa proprie, ar fi săvârșit lucrul, pe care l'a săvârșit. Căci nici decum nu putem admite, ca chestiunile noastre politice să se pună la ordinea zilei în legătură cu astfel de momente, cari turburând mintea confrăților nostri Maghiari, din capul locului fac imposibilă vre-o înțelegere cuminte asupra acelor chestiuni. Domnul Dr. Cicio o știa foarte bine, că aducând chestiunea fondului lui Iancu în legătură cu monumentul lui Kossuth în așa chip cum D Sa a făcut aceasta, chestiunea fondului Iancu nu se va limpezi, ci mai rău se va întuneca. Domnul Pop o știa aceasta foarte bine și așa este constatată, că prin alocuțiunea sa dl Pop nu binele național l'a voit. Atunci dar' — ce a voit? Simplă reclamă. Pe contul înțeleselor noastre naționale însă nimeni n'are să-și facă reclamă.

Domnul Dr. Pop știa, că de astădată nefiind la ordinea zilei nici o chestiune de interes național român, mai ales acum pe timpul cel mai scump al agendelor economice, clubul n'a

PETRU CAZACUL.

DE

IOSIF POPESCU.

VIII.

Fatalitate.

(Urmare și fine.)

Maria își plecă capul pe umerii bărbatului iubit și ochii ei îl priviră atât de lung, atât de adânc, atât de duios, încât Petru se cutremură. Era în acea privire un amor așa de puternic, încât tinărul domn se vedea zdrobit, covârșit de el. Îi venea și lui a crede, că acel sentiment gigantic nu mai putea crește, că fericirea — e în amor — ajunsese la culme. Fața sa păli, buzele lui avură un tremur convulsiv. Aceiași presimțire dureroasă, care apăsa sufletul Mariei, îi străpunsese inima ca un stilet de oțel. Fericirea e atât de trecătoare, și trebuie plătită atât de scump!

De odată tropot de cai răsună. Cei doi soți tresăriră ca și-când inimicul s'ar fi apropiat. Suita lui Petru sări în picioare și apucă armele. În curând însă spadele amenințătoare reîntrară în teacă. Cei cari se apropiau călări erau în număr de trei, și soldații recunoscură între ei pe Hetmanul Barbu.

— „Unde e Maria-sa?“ întrebă Hetmanul pe un căpitan.

Acesta arătă cu mâna către pădure.

— „E cu Maria-sa doamna,“ zise el.

Peste fața Hetmanului trecu o umbră de întristare.

— „El a regăsit-o,“ își zise Barbu, el e, fericit. Eu am umblat și umblu ca o umbră rătăcindă, tot caut fericirea fără a o găsi. Unde ești, Mario, tu vieța mea, sufletul meu? Să-mi fie oare hotărât ca să nu te mai găsesc? Atunci se va afla vre-o ghiulea milostivă în rândurile turcești s'au transilvane, care să curme o existență nesuferită.“

Vorbind astfel, Hetmanul înainta cătră pădure încet și cu capul plecat. Se afla într'un moment de slăbiciune, de descurajare, în care toată admirabila lui putere sufletească nu-i mai putea fi de folos.

Sunt oameni, cari peste zi, în societatea altora, surd, fac spirit, par veseli. Ear când noaptea singuratică îi împresoară, când gândurile devin singurele stăpâne peste sufletul lor, când se cred neobservați, atunci toată amărăciunea desperării se poate ceti pe fața lor. Ajunge ca un minut Dumnezeu să-i părăsească, pentru-ca ei să-și pună capăt vieții.

În sufletul lui Barbu tot mai licăria o scântie de speranță, mai trăia o iluziune; dar erau momente, în care tot curagiul îl părăsia, scântea se întuneca, iluziunea muria. Și acest moment sosise cu atât mai repede, cu cât fericirea altuia îi aducea aminte nefericirea proprie. Nu vrem să-i facem Hetmanului nedreptate, dar el încă era om, și un fel de invidie se scormoni un moment în sufletul său, ca o scorpie gata a mușca. Dar aceasta nu dură mult, căci dacă Barbu era om, era și bărbat în adevăratul înțeles al cuvântului. Pasul său șovăitor își răcăpeta sigu-

ranța, ochiul său stins începuse să se aprinde de o rază generoasă, ear espresiunea de amărăciune făcuse, pe fața sa, loc lealității.

— „El a suferit,“ își zise Hetmanul, „merită dar fericirea. Mai curând ori mai târziu se va îndura Dumnezeu și de mine.“

Abia isprăvise aceste cuvinte, când cei doi soți ieșiră din pădure pentru a-l întâmpina.

Hetmanul aruncă o singură privire asupra Mariei. Dar ochii săi rămase fișți. Gura se întredeschisă, era să scoată un țipăt de moarte. Să fi fost oare iluziune, sau adevărul, adevărul îngrozitor, se arăta ochilor săi.

— „Dumnezeule, aiți îndurare de mine!“ se rugă sormanul om, ca lipsit de minte. „Aiți îndurare de mine, Dumnezeule! Nu mă face să blestem. Oh! Doamne, ia această icoană din naintea ochilor mei, ca să nu ajung a despera de dreptate, să nu ajung a mă îndoii că tu ești!“

Toate acestea se petrecuseră într'o secundă. Maria, care era cu ochii îndreptați asupra lui Petru, îi întoarse de-odată asupra Hetmanului, care sta nemișcat, palid și rece ca o statuă de marmoră. Ochii ei se căsară plini de o spaimă grozavă, mâinile ei se încleștară pe inimă. O paloare de moarte îi acoperi fața, ear dintre buzele ei albe eșt un țipăt, țipătul teribil, care-ți îngheață măduva în oase.

— „Băleanul, soțul meu!“ strigă ea cu o voce sfâșietoare.

Apoi cu mâinile ei reci își strînse fruntea ca și-când ar fi voit să împedecă mintea de a părăsi acel frumos și nobil cap. Ce se petrecu în acel minut în creierii tinerei femei, care-și revedea primul bărbat în vieța, nu se poate de-

aflat de lipsă să cheme pe membri săi la consultare, nici la ședința congregației și astfel dl. Dr. Cicio Pop a aruncat în fața Ungurilor memoria lui Iancu atunci, când nu era de față falanga Românilor să apere această memorie sfântă. Dl. Dr. Pop o știa aceasta și așa este constatat, că dl. Dr. Pop nu apărarea lui Iancu a intenționat-o. Atunci dar' — ce a intenționat? Simplă reclamă. Pe contul memoriei lui Iancu însă nimeni n'are să-și facă reclamă.

Și încă ceva.

Domnul Dr. Ștefan Cicio Pop în viața românească socială este dușman tuturor Românilor din Arad și comitat, cari în viața lor întregă s'au distins prin munca lor națională românească. Dar' dl. Dr. Ștefan Cicio Pop este frate de cruce cu Boksán Szever, Boksán Moise, Emanul Maglaș, Augustin Hamsea, Voicu Hamsea et tutti fruttii.

Apoi să ne ierte dl. Pop, dar' suntem și noi oameni cu slăbiciuni și ne cade greu într'adevăr, când prietinelui — Emanul Maglaș sare să apere memoria lui — Avram Iancu.

Vom servi însă încurând cu altă surprindere publicului nostru.

Pericolul ni-e pe cap.

Sub acest titlu ziarul „Szabadság” din Orașea-mare publică următorul articol:

Un ziar interesant s'a înfiintat de curând în Londra. Titlul ziarului e „Eastern European Review” (Revista Europei orientale). Redactorul ziarului e George Cecil și programul publicat în numărul prim nu e altceva decât propagarea în presa universală a intereselor micilor popoare slave din sud-ostul Europei, cehi, poloni, slovaci, croai, muntenegreni, serbi și bulgari.

Importanta revistă, care în acest chip voeste să grupeze într'un mănunchiu puterile, de a căror sumă sub numirea de panslavism ne temem noi atât de mult, nu e slavă ci engleză, cu un cuvânt este reprezentarea intereselor slave din punctele de vedere engleze.

Ca să putem pricepe aceasta întâlnire de interese slavo-engleze în chiar fondul din care porcede, trebuie să demarcăm

linia între aceste două noțiuni panslavism și panrusism.

Aceste două — privite lucrurile din punctul de vedere englez — să deosebesc atât de mult încât acțiunea panslavă de astăzi în prima linie este îndreptată în contra panrusismului sub care foaia engleză înțelege imperialismul rusesc, negațiunea intrupată a ori-ce aspirațiune națională ori confesională.

Față de aceasta panslavismul este confederația alcătuită pentru apărarea intereselor tuturor popoarelor mici slave, care nu atinge viața individuală și națională a membrilor săi: uniunea decentralistă a rasei pe basă economică și politică, organizată nu în vedere expansiunii ori unificării mai restrinse, ci exclusiv pentru apărarea proprie.

Anglia numai în Rusia privește pe adversarul ei predestinat și în fața politicii expansive a acesteia pentru apărarea intereselor sale ce le mai are în continentul european, ar dori, ea, câștigând popoarele slave neatârnamare economică și politică, dinspre Balcani să se pună o stavilă expansiunii rusești, care după „Eastern European Review” își are deja pe față proxima sa stațiune: Constantinopolul.

La punctul acesta foaia engleză — care chiar în primii săi numeri alarmează în ciciul de articoli sub titlul „pericolul ni-e pe cap” opinia publică engleză izbucnește deja. Balcanul care de obicei e numit turnul de praf de pușcă al Europei, după dăsa nici odată n'a meritat atât de mult acest nume ca tocmai acum.

Acți nu mai este vorba de planuri făcute pentru timpuri îndepărtate, ori de combinații de politică esternă ruginite ale diplomaților, ci de planuri sănătoase cu putere de viață, cari trăesc ultimele minute ale realizării lor, de planuri reale basate pe interese firești, cari în ultima lor analiză ar schimba harta lumii.

Imperiul universal al Angliei își are temelii în a poseda Indule. Ear cheia Indiilor este Egiptul, hegemonia asupra canalului Suez și asupra mării roșii. Și dacă Rușii au pus mâna pe Constantinopol, atunci să face o trăsătură de șac în contra intereselor Angliei din Asia, de atâtea ori amenințate, acărui consecuențe numai pesimismul cel mai negru îl poate prevedea. India este amenințată și masa rusească care în imensitatea întinderii sale pare înțepentă, cu toată greutatea sa ar tăbări asupra

Asiei. În Asia firește s'ar întâlni în față cu Anglia, s'ar întâmpla ciocnirea care ar încremeni lumea și spre care Anglia de pe acum privește cu groază.

Dar să nu mai urmărim desfășurarea finală a cataclismului politicii astfel schimbate, să rămânem numai pe linia pe care e gata a porni în viitorul cel mai apropiat un întreg șir de evenimente amenințătoare. Și aci ne interesează pe noi mai de aproape ideile politice ale ziarului englez, pentru-că încercătura după dănsul se va începe prin împărțirea Balcanului care se va întâmpla între Rusia, Austro-Ungaria și parte Italia, mult mai iute decât o credem noi, care stând în nemijlocita apropiere a teatrului unde se petrec acestea, înzădar ne-am sili a ne câștiga o perspectivă exactă despre ele.

„Eastern European Review” vede deci cel mai amenințător eveniment politic în timpul apropiat în pretinsa împărțire a Balcanului și după informațiunile ce le are, în acărui temeinicie nu avem motive a dubita, harta radical corectată a Europei orientale este una dintre agendele cele mai urgente ale diplomației interesată în cauză.

Ziarul englez în prima linie prin intuiția patriotismului simte în juul său pericolul, dar mai în urmă cu multă minușitate descrie mersul istoric al politicii esterne în Orientul Europei, acărui dezvoltare necesarmente este: descompunerea Balcanului, vulturul rusesc pe Bosfor.

Invoială cea mai nouă între Austro-Ungaria și Rusia cu privire la afacerile din Balcan este ca status-quo să se menție și pe mai departe. Dar acest status-quo ce se anunță în public în realitate nu e altceva decât acoperirea oficioasă deocamdată încă posibilă a mișcărilor ce sunt în pregătire. Hipotesa aceasta a întărit-o necondiționat ministrul de externe Goluchowsky cu declarația sa ce a făcut în ședința din primăvară a delegației maghiare: „Status-quo-ul nu poate exista în Balcani vecinici”!

Ori în ce direcție se vor face acolo schimbări, acele vor avea de rezultat formarea a trei organizații noi politice: oii organizarea de state Balcanice independente și de sine stătătoare, oii ocuparea de Rusia a întregii peninsule oii în fine o împărțire după nevoială între monarhie și între Rusia.

Motivul acesteia din partea Rusiei,

pe lângă ținerea în vedere a intereselor ei, nșor le putem clarifica. Politica expansivă slavă are lipsă necondiționată de Balcan, care îi procură acea posibilitate, că desfăcându-se din strimtoarea din răsărit să pășească înarmată, deschis și la larg în fața lumii. Și mai ales, să câștige cale liberă spre Orient.

Ear dorul acesta de expansiune s'ar îndeplini mai bine atunci, dacă statele din Balcan sub suzeranitatea ei ar abzie de existența lor națională în favorul intereselor rusești.

De pe la anul 60 continuă acțiunea ascunsă a agenților rusești, cari pregătesc terenul cu rub ele rusești și cu puternica autoritate a Țarului. În intervale a mai potent însă acțiunea. Astfel politica amicală către Habsburg a lui Milan și ținuta lui Stambourov a resistat un timp oare-care rusificării; dar d' când nu mai conduce nșii destinele în Balcan, de atunci deși amicul Bulgar și Serbul ai principilor naționale mai țin la olaltă, def-nisiva este foarte slabă. Muntenegru nu e atcea decât „o întăritură rusească pe țărmul Adriei” susținută pe bani rusești și cu o armată comandată de generalul rus: principele Nichita.

Serbia de altfel, plătește protejarea din partea Țarului a căsătoriei lui Alexandru, cu o parte a independenței sale.

Că în Bulgaria clausulele politice secrete a-le împrumutului de stat rusesc guvernul abea le poate ținea în secret înaintea miciei dar aprigei opoziții din Sobranje, este lucru îndeobște cunoscut.

Expansiunea rusească din Balcan este prea evidentă. Această expansiune în primul rind pe noi trebuie să ne interese, siguranța noastră este periclitată și dezvoltarea firească a lucrurilor ar trebui să fie ca peninsula Balcanică să devie un loc de ciocnire sângeroasă între Rusia și Monarhia noastră. Dar la acest rendez-vous nu s'ar prezenta numai aceste două state: fiind interesele Angliei eminamente legate de victoria Austriei.

Rusia trebuie să evite aceasta cu orice preț. Și a și evitat-o în toate formele și în tot timpul și intervenția din 49 — după numitul ziar — încă n'a fost altceva decât un act de complență care își așteaptă de un jumătate de veac răsplata în chestia Balcanului. Întâlnirea lui Francisc Iosif și Alexandru II din 1875 în

scrie. A fost un moment teribil, în care mintea obosită și slăbită a Mariei se dărăpână cu totul. De odată, din starea nemișcată, în care se afla, Maria se porni surizând, dar teribilă, către Hetmanul înmărmurit; apoi, când se afla la o mică distanță, tinera femeie scoase un hohot spăimântător și căzu la pământ. Hetmanul se uită la Petru cu o privire, în care se cetiau simptomele nebuniei, apoi zise cu o voce apăsată, arătând cu degetul corpul neînsuflețit al Mariei.

— „Eată, Maria-ta, soția noastră. Ne-am găsit amândouă fericiți”. Apoi Băleanul, căci era el, se întoarse încet, și, fără a se uita înlătur, se urcă pe cal. Soții lui îl imitară fără a înțelege, ce se petrece, căci se aflau prea departe pentru a auzi vocile. Hetmanul își înfipse pîntenii în coapsele nobilului armăsar, care necheză de durere și porni într'un galop nebun.

Petru nu înțeluse la început toată întinderea nenorocirii sale. I-se părea un vis, un vis greu, care-l apăsă. El își frecă ochii și făcu silințe pentru a se deștepta.

Apoi se uită după Băleanul, până când acesta dispărură într'un nor de praf. Cu un pas șovăitor înaintă până la locul, unde zăcea Maria. Aci căzu în genunchi și își acoperi fața cu mâinile, ear' buzele sale palide murmurară un singur cuvânt: „Fatalitate!”

Incheiere.

Astfel dară, tot ce iubise Petru în lume, fusese atins de mâna fatalității. Se părea că un blestem urmează pașilor săi, blestem, care pierzând pe cei cel încungiurau era să-l piardă în sfârșit și pe el.

Fără Maria, a căreia existență, devenită delicată prin suferințe, se stinsese la ultima lovitură a sortii, fără Stroe, fără Hetmanul Barbu, Petru se vedea singur în lume, părăsit de Dumnezeu. O apatie complectă îi cuprinse sufletul, și aceasta era o bine-facere, căci sormanul om suferia astfel mai puțin. În zadar se mai încercau cei dimpregiur să-l deștepte din letargie, să-l facă a se gândi la soartea țării, a căreia ocărnuire o luase în mâinile sale. Petru nu mai era capabil să cugete și să lucreze.

În momentele de luciditate, în care mintea lui amorțită se redeștepta, i-se înfățișa scena îngrozitoare din pădure, și atunci o furie nebună îl cuprindea. Dacă nu era cine să-l rețină, sormanul om de multe-ori și-ar fi zdrobit capul de pereți. Aceste momente erau însă rare, și partea cea mai mare a timpului o petrecea într'o stare de amorțeală complectă.

Cine era să facă față pericolului amenințător, dacă Domnul însuși nu mai putea lua conducerea?

Nu mai cutezăm a urma istorisirea celor ce s'au petrecut de aci încolo, căci sufletul ni-se revoltă și pana tremurând de indignațiune nu mai e capabilă de a scrie. Lăsăm ca istoria rece și nesimțitoare să vorbească mai departe.

Eată ce zice Bethlen!):

... Astfel Sibric trece Alpii în Moldova fără-ca cine-va să-i stea în cale; veghele lui Petru de abia atunci îl observară, când oastea lui se afla deja dinaintea Iașilor. Petru, surprins, de abia își putu scoate oștile din cetate, când aflându-se în fața Transilvanilor, se oprî, ca-și

1) Hist. de rebus Transilvanicis.

când ar fi voit a se lupta, dar îndată, la cea dintâiu navală și fu părăsit de ai săi. Călărirea mai toată se retrase în pădurea vecină, ear pedestrii, cea mai mare parte Transilvanii, refuzând a se lupta cu compatrioții lor, se supuseră lui Sibric. Acesta prinde pe Petru, ocupă capitala, chiamă pe Aron dimpreună cu Veli Aga, trimisul Sultanului, (cari, în distanța de trei zile, steteau în castelele Beglerbegului așteptând rezultatul), le dă în mână pe Petru, și lăsând Iași în puterea lor, se întoarce cu ai săi în patrie. Aron stăru cu tot de a dînsul, dede și bani mulți Turcilor, ca să taie narile lui Petru, spre a nu mai putea ajunge la Domnia țării. Aceasta este o datină a lor. Petru, om înalt de trup și frumos, așa încât cu puțin se putea asemăna, acum deformat, fu trimis la Beglerbegul, de aci îndată la Constantinopol, unde din porunca Sultanului, spânzurat în cârlige de fier, între mari chinuri își fini vieța.²⁾

Sormanul Moldovă! După un moment de ilusiune, realitatea crudă o cuprinse earăși în ghiarele ei ascuțite. Domnia lui Petru fu un vis, un vis scurt ca fericierea lui, și acum realitatea sub figura cumplitului Aron se ivi din nou.

Acel meteor, care luci un moment pe cerul noros al nefericirii țării, dispărură repede, confundându-se în noianul pasiunilor omenești. Istoria abia îl pomenește. Să vârsăm noi o lacrimă în memoria lui, căci soartea n'a avut pentru el decât suferințe și lupte crude, și i-a rezervat o moarte crâncenă. Prorocia babei Dochia s'a împlinit: „Mărirea tronului l'a ucis”.

²⁾ Hammer, II. 574 spune, că Petru a fost executat pe Piața Peștilor în Constantinopol.

Reichstadt ne-a apropiat fără îndoială, evitat de Rusia.

Judecând mersul lucrurilor din urmă în punctul de vedere al politicii noastre externe, după politica amicală față de țara alui Metternich trebuie să distingem oca de tactică după Beust-Andrássy. Ea dintâu ține până la 75, adică până la întâlnirea dela Reichstadt, când politica noastră orientală era: spriginirea statelor independente din Balcani. Față de propădăndă rusească nici nu putem urma altă politică.

Însă a trebuit să recunoaștem, pe de-o parte că aceasta a fost o prostie ideal interesată, pe de altă parte că până-oc spriginul nostru provoacă suspiciuni reușitoare, acțiunea egoistă rusească își aduce în imbelzugare fructele — în detrimentul nostru mai ales. De aceea a trebuit ca Andrássy să schimbe tactica, de aceea a trebuit să ocupăm Bosnia-Herțegovina. La această schimbare de tactică a mai contribuit indiferența Angliei, care se putea observa în ultimele decenii în afacerile Europei orientale.

Planul de împărțire însă am refuzat să-l iscălim până la 97. Dăla acest timp încocoacă suntem campioai Rusiei și așteptăm numai momentul favorabil. Din pradă, înfrunțe, Rusia capătă partea leului, Bulgaria, Rumelia, Tracia și Constantinopol. Austro-Ungaria capătă Sâmbia și Macedonia cu Salonicul.

Hotărârea definitivă a monarhiei a determinat-o ținuta Germaniei. Deja Bismarck a zis că Austria trebuie să se prefacă în stat Balcan, ear acum deslegarea chestiei Balcanului s'ar face în favorul ei.

Ear pericolul ni-e pe cap, asifel termină ziarul englez.

Probabilitatea acestor planuri este negăduită. Rusia numai față de sine e consecventă dacă simte lipsă să-și întindă colosul său corp și se silește să delature pedecile cari îi stau în cale.

Ear monarhia păsește cu așa hotărâre la fapte, ca și unul care e constrâns la acțiunii de energie și cu timiditate calcenează consecvențele atitudinii sale impuse. Numai cu un singur factor poate conta cu siguranță imensele jertfe, cari ne costă pe noi politica rusească.

Din străinătate.

Lupta pentru limba Maltezelor. După cum comunică „Tribuna” din Roma, guvernul englez a cedat față de opoziția populațiunii italiene de pe insula Malta. Guvernatorul insulei se refintoarce din Anglia cu noue concesțiuni făcute limbii italiene. Știrea aceasta a făcut o impresie bună asupra populațiunii.

Demisia patriarhului armean. Un oare-căr număr de preoți și de membri ai consiliului național au imputat patriarhului armean că e prea slab pentru a putea obține abolirea măsurilor restrictive luate în contra grecilor și i-au silit să demisioneze. Poarta a refuzat însă să transmită această demisiune Sultanului. Partidul ne mulțumit vorște acum să impedeze pe patriarh să iasă din casă și să-și îndeplinească funcțiunile pentru a sili astfel pe Sultan să-i primească demisia.

Remanierea cabinetului englez. Două membri ai cabinetului au fost numiți: Walrod W. H. baronet (sir) cancelar al ducăului de Lancaster și al Auston Chamberlain, director general al postelor.

Cabinetul a fost remaniat în mod radical. Ear Dudley a fost numit lord locotenent al Irlandei și guvernator al acestei provincii, fără portofoliu ministerial; G. Wyndham, șef-secretar al lordului locotenent al Irlandei și păstrător al sigiliului privat întră în minister; marchisul Londonderry, fostul director general al postelor, președinte al departamentului educației publice; C. T. Ritchie, ministru de interne trece la departamentul financelor, ear în locul său trece ca ministru de interne titularul dela lucrările publice, A. Akers Douglas.

Marchisul de Salisbury, care este puțin bolnav, a fost autorizat de Rege ca să nu asiste la sărbătorile încoronării.

Ocuparea Macedoniei. În Sofia și Belgrad se colportează șvonul, că Austro-Ungaria ar fi luat decisiunea de a ocupa Macedonia cu concursul României și al Greciei. Ziarului „Il Piccolo” din Triest i-se telegrafează din Petersburg relativ la aceasta următoarele:

„Sunt informat din izvor autorizat, că în zilele din urmă a avut loc o viută schimbare de note între guvernul rusesc și cel sârbesc, bulgăresc și montenegrean în chestiunea din Balcani, devenita foarte acută. Guvernul rusesc a consiliat pe cele trei guverne, ca să observe circumspecțiunea cea mai mare față cu provocările turcești respective albanese, tot-odată le-a asigurat, că nici Rusia nici puterile amice cu ea, nu vor permite nici-odată, ca să fie violate drepturile statelor siave din Balcani în Macedonia și veche Sârbie.”

NOUTĂȚI.

ARAD, 13 August u. 1902.

Ploaie abundantă și binefăcătoare a căzut azi noapte în tot comitatul nostru, și după-cum aflăm, aproape în toate părțile țării.

D'asemenea citim că a ploaie în România și s'a salvat recolta porumbului.

În interesul producțiunii vinului este știut, ca sub durata ucșbaterii buu getului, ministrul de agricultură a declarat, că pentru prosperarea producțiunii vinului va organiza o asociare generală. După-cum se vestește din Budapesta, planul acestei asocieri este gata de jala ministrul de agricultură și în Septembrie îl vor și pune în viață.

Keeskemety în Sicilia. Regele defraudărilor maghiari Keeskemety Gyözö, după-cum se vestește ar fi petrecut viața sub cerul azur al Siciliei.

Se zice că l-au văzut unii în Palermo. Poliția căreia i s'a trimis descrierea detraudantului îl caută acum în toate părțile.

Csicsó, conducătorul Românilor. Când am zis ca vorbirea d'ui avocat Csicsó și mai ales felul cum ea este exploatată, ne face impresia reclamei, am zis prea puțin.

Di avocat al Bocșăneștilor și Hamziștilor nu s'a mulțumit adică să fie laudat pur și simplu, ci vedem că Măglaș îl proclamă conducător al Românilor.

Intr'adevăr, „Conservatorul” din București, Nrul dela 12 c. sub titlul „Lupta pentru Avram Iancu” aduce o corespondență din Arad, în care Mănuilă îl infățișază celor din România pe di avocat susamintit ca pe „conducătorul Românilor”... Ce va zice care di Dr. Rațiu când va citi această corespondență?

Între altele se scrie: „prin ținuta sa (di avocat Csicsó!), prin păsul său curajos a turnat nouă viață în corpul național cel amorțit al Românilor de dincoace de Carpați!”

Durmeau bieții Români, dimpreună cu veneratul președinte dela Sibiul... Csicsó i-a destăptat însă la o nouă viață.

În același timp când laudă pe Csicsó și-l proclamă „conducător”, amicul d'ui ed vocat îl calomniază în cel mai nerușinat mod pe ceilalți frunțișii români din comitat, zicând că sunt „o ceată de oameni cari n'au n' mic sfânt”, ca alesul lor episcop este „un slugar imoral”, că „s'a ales cu mijloace necin-tite”; amestecă la mijoc banca Victorii, întocmai cum s'a scris și în foile un-gurești și sfârșește: „Pentru a nu da ansă guvernului din Budapesta ca să hăruiască pe g'nții lor Sârza, această s'au dat pe partea Ungurilor. fac pe șpioni Ungurilor...”

Nu mai de amicul d'ui Csicsó, de Boksan, a uitat să scrie neorhănit Măglaș? Ear „Conservatorul” publică aceste meșpit. fiind că intrănele este injurat și di Sturdza.

Valorosul bărbat! Confrății dela „Tribuna” publică cu multă ostentațiune telegrama prin care di Cicio respinge cu indignare „insinuările mișelești” ale ziarului nostru.

Răspundem în merit d'ui Cicio în altă parte a ziarului. Aci observăm numai atât, că n'avem obiceiul să insinuăm, ci spunem lucrurile pe față.

A doua: organul maghiar la care colaborează amicul d'ui Cicio l'a frecat rău

de tot pe „valorosul bărbat”. Și voinicosul Cicio a tăcut.

Bombardarea caselor domnului Csicsó. Citim în „Conservatorul” din București, dela 12 c., pag. 3, la ultime știri:

„Drept urmare a agitațiunilor preșet precum și a intrigilor dela ziarul român cu două fețe din Arad, ferestrele caselor d'ui Dr. Pop au fost bombardate cu pietre”...

Noi, deși cu „două fețe”, deci cu patru ochi, n'am văzut însă nici o ferăstră spartă, la nici una din „casele” d'ui Pop, ci adevărul este, că d'sa are o singură casă în Arad, că d'sa fără motiv s'a refugiat la Abrud, căci nu i s'a spart nici o ferăstră și tot ce se scrie în chestia asta, este o reclamă care eclipsează mult pe — Barnum!

Paște Murgule! „Aradi Közöny” de azi aduce inimitor îndurerate ale odraslelor „neamurilor” placuta știre, că vicarul Oradiei nu va fi întarit... asta așa s'a hotărât, înainte cu „două ori trei săptămâni” în consiliul de ministri. Așa știe „profesorul” Zászó Jenő, căci dela el a aflat di Schörier știrea... Cunoscutul „profesor” a venit adică în coalisiune cu stăpânul casei la care ședea în Budapesta și așa se vede, a mai dat neamurilor... mângâiere, ca la schimb să fie și el răsplătit.

Intreaga știre e redactată de altfel așa fel, ca se vede cât de colo... sorgintea Tot Zászó dedese, la vreme, adică fără vreme: înainte de ședința sinodului apiscopesc, știrea că Vasile Mangra n'a fost confirmat de Sinod. Așa fel păcălește ș'acum zărele maghiare dornice de știri sensaționale.

Caracterisare. Câte odată se scapă și fone maghiare să spună adevărul bar-m pe jumătate. Așa găsim în „Politikai hui árok” din „Budapesti Hirlap” următoarea constatare: „Maghiarii e foarte iubitor de libertate, cu toate acestea atâția tirani poate nici în Asia nu poți găsi, ca tocmai prin ținuturile cele mai maghiare.

Procesul „Cărții de Aur”. Domnul T. V. Pacășianu, autorul și editorul „Cărții de Aur” a fost citat Luni de urgență înaintea judelei de instrucție dela tribunalul din Sibiul, di Göri Sándor, pentru a răspunde pe lângă unele întrebări de mică importanță, încă și la întrebarea, dacă primește sau nu responsabilitatea pentru cele cuprinse în „Cartea de Aur” volumul I, pentru care i s'a intentat proces de presă? Domnul Pacășianu a declarat, că după-ce cartea sa nu e alta decât o simplă adunare de documente și date istorice, pe cari nu d sa le-a compus, ci ea le a aflat publicate la altii, — ca autor nu poate primi nici o responsabilitate pentru cuprinsul cărții, și responsabilitatea poate să cadă asupra sa numai pentru editarea cărții. S'a dresat proces verbal despre aceste declarațiuni, și cu aceasta cercetarea în procesul pentru „Cartea de Aur” e terminată. Actele vor fi trimise acuma la Cluj, pentru-ca procurorul să-și formuleze — acusa.

PARTEA LITERARĂ.

Câte-va idei conducătoare în viața noastră românească.

De Al. Lăpădatu.

(Urmare).

Eată, onorat Auditor, cum ne-au păstrat și grijit limba noastră strămoșii și de ce fel de gânduri erau ei însușeși pentru viitorul ei; eată cum se face că în prima jumătate a veacului trecut, cărturarii și traducătorii Români, mai ales Moldoveni, scriau, după părerea multora, cea mai curată și mai frumoasă limbă românească, pe care, cât n'am da, s'o avem astăzi sau să ne putem întoarce la dînsa.

Vremurile de desorientare însă, ca în toate, și în astă privire, ne-au adus rău. La ce era să se mai grijască o limbă, care, se credea tare, va fi înlocuită prin faimosul volapük; la ce să se mai întrebunțeze o limbă săracă și incultă, în care cărturarii cei cu capul mare nu puteau să-și aștearnă pe hârtie învățătura lor fără pereche și la ce să-și bată capul a grijii și crește o limbă, care nu-i de bon-ton? Și s'a luat

atunci, cu nemiluita, vorbe din dicționarul frances mai ales, de s'au introdus în limba, pe care o vorbiam și o scriam, cu construcție franțuzească bine înțeleș, cei mai mulți din cărturarii nostri; astfel că astăzi mai s'avem un fel de limbă păsească conruptă cu tot felul de barbarisme și neologisme, ce atât s'au înrădăcinat, că e cu neputință aproape de a scrie o frasă fără de ele.

Și să nu se zică că acest lucru este un fenomen natural în desvoltarea limbii noastre, sub înriurirea culturii moderne francese, cum bună-oară a fost odinioară înriurirea culturii slavone și grecești ori sub influența curentului latinisator. Imprejurările însăși, ce au produs aceste înriuriri, nu îngăduesc o comparare în astă privință: contimpuranii nostri, ei în de ei, fără să fi fost siliți de împrejurări, ne-au corupt graiul.

Dar cestiunea unității limbii literare! Cum să se desăvârșească ea, când, cei-ce nu mai ceteau ce să scrie peste Carpați și la Suceava Marelui Ștefan, credeau, îndeșert, că și acum se scrie pe acolo un fel de graiu jumătate latinesc, ungueresc ori nemțesc și jumătate românesc și când frații nostri nu vreau să scrie asemenea nouă, cari, ne închipuiam, e'am ajuns la perfecție. Nu, dlor, dincolo toți tind a vorbi și scrie „frumoasa limbă a celor din țeară”, dincolo e conștiința națională multă, care îndeamnă pe toți a lucra spre unitatea limbii literare.

Fire-ar și la noi așa! O altă idee conducătoare să ne fie dar: o lucrare consecventă și bine chibzuită spre a readuce graiul nostru la cursul său natural de desvoltare: de a întreține legătură literare cât mai dese cu frații nostri, spre a pregăti astfel unificarea limbii literare.

Am zis earăși mai sus că trebuie să ne desbrăcăm de unele scaderi. Una dintr'aceste scaderi, boală morală din cele mai hidoase, e slugărnicia noastră. Slugărnici pe toată linia, dela țeranul cel mai umilit până la bărbatul cu cea mai înaltă situație socială; merserăm într'o vreme până acolo încât să ne batem joc de noi înșine și de ale noastre numai și numai spre a plăcea străinilor.

Această slugărnicie își are isvorul în vremuri depărtate, când pe capul șermanului român veneau toate necazurile și toate greutățile, când el trebuia să fie la cheremul tuturor, să se supună celui mai din urmă ciocoii boeresc și dregător venetic pe care-l titula, atunci ca și astăzi — „măria ta”; de pe vremea când te ridicai sus, pe scara socială, prin hatărul și slugărnicia cea mai josnică, închinându-te celui mai mare cu vorbele: „ticălos, măria ta” și, în sfârșit, în vremea noastră de decădere morală, care ne-a nimicit conștiința națională. (Va urma).

ULTIME ȘTIRI.

Grația Țarului.

Berlin, 13 August. „Berliner Tagblatt” are din Petersburg știrea că Țarul ar fi ordonat eliberarea tuturor studenților internați în temnițele din Smolensk însculpați pentru tulburările din Februarie anul trecut în Mosca. Guvernul li-a adresat studenților un apel în care îi îndeamnă la liniște și muncă.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Insertiuni și reclame.

Mit de oameni își mulțumesc sănătatea efectului crucii duple electro magnetice R. B. Nr. 86967 care e aproape o minune; aceasta o dovedește nesfârșitul număr al epistolelor de recunoștință ce le primește inventatorul Domnul Albert Müller, Budapesta (V Vadasz-utca 42/k) din cari publicăm aci una.

Stimate Domnule Müller, Vă rog să binevoiti a mi mai trimite 4 aparate duple electro-magnetice R. B. Nr. 86.967 pentru-că aceste pe cari le-am avut per buc. 3 fl. mi-au folosit de minune; sunt de boala reumatismului radical vindecate și Vă mulțumesc încă odată pentru miraculoasa D.V. a stră invenție. Cu toată stima: Adam Gillich, Vadjnee.

Un candidat de avocat român

caută aplicare într'o cancelarie advocațială. A se adresa la Administrația ziarului nostru. 820 2-3

